

bogen om rigsdagspartiet Venstre i de sidste 100 år. Værket er velskrevet og for vigtige afsnits vedkommende også spændende og solid historieskrivning.

Vagn Wåhlin

Breve fra og til Holger Drachmann.

Udg. ved Morten Borup. III: 1884–1893, IV: 1894–1908. (Gyldendal, 1970). 500, 509 s.

I 1968 kom de to foregående bind, der gik fra 1862 til bruddet med Brandes i 1883, jfr. Historie VIII 382 f. På det tidspunkt var det usikkert, om udgaven kunne fortsætte, og de to bind blev derfor afsluttet med kommentarer og registre. De nye bind 3 og 4 følger ganske nøje de foregående i opsætning og udgivelsesteknik. Væsentligt er det, at udgiveren understreger, at de medtagne breve kun er en del af de besvarede; derimod redegøres ikke for de kriterier, der har bestemt udvalget. Når benytterens emne ikke ligefrem er Drachmann som brevskriver, ville man måske have haft større nytte af en komplet samling register.

For det lige fremførte taler også, at korrespondancens almene rækkevidde er meget begrænset. Navnlig kan man følge – dog også kun yderligt og uden at nyt bringes frem – Drachmanns ægteskabelige og uden-ægteskabelige forhold samt hans arbejde og produktionens afsætning til blade, tidsskrifter og forlag. Dernæst er der en del kommentarer til recensioner af H. D.s forskellige værker. Svingningerne i forholdet til Brandes-kredsen afspejles naturligvis også, men hverken her, eller når det gælder det ikke særlig omfattende politiske stof, kommer der væsentligere nye oplysninger frem.

Samlet må udgaven søge sin berettigelse i det mere nuancerede billede, brevene giver af Drachmanns person og arbejdsform. Det er altså personalhistorie og litteraturhistorie en detail.

Vagn Dybdahl

Margrethe Christiansen: Jacob Appel – en mand og hans arv. (Kristeligt Dagblads Forlag, 1970). 341 s.

Fra 1899 til 1928 var Jacob Appel leder af Askov – indtil 1906 formelt som medbestyrer sammen med svingfaderen Ludvig Schrøder; i to perioder, 1910–13 og 1920–24, var han minister. Til dette kommer et energisk engagement på andre områder. Om dette beretter hans datter, Margrethe Christiansen, i en form, der snart er hendes egen, snart breve og dagbogsoptegnelser; undertiden kan det være lidt svært for ikke at sige umuligt at se, hvad der i den retning er hvad.

Bogen begynder med et kapitel om livet i Jacob Appels barndomshjem hos Cornelius Appel i Rødding. Her er det kun enkeltheder, der er nyt. Større interesse knytter sig til det følgende kapitel, hvor Appel som ganske ung kommer til Askov; både i dette afsnit og i de senere kapitler om Askov fremlægges et betydeligt stof til karakteristik både af skolen og af de personer, der prægede den. Ind mellem det første og de senere kapitler om Askov står en skildring af Jacob Appels studieår i København, hvor han uden forudgående eksamen studerede ved Polyteknisk Lærestanstalt også uden sigte mod eksamen. Faderens idé om det frie studium bragte Appel mange vanskelig-